

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1209186/2

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב ישראל שחור, הרב דניאל כ"ץ, הרב נפתלי הייזלר

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ליהיא כהן – דמבניסקי)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מאיה רוטנברג

וטו"ר יעקב ישראל דוידוביץ)

הנדון: חישוב מזונות ומדור במשמורת משותפת כשלאם מדור משלה והכנסתה גבוהה

פסק דין

כפני בית הדין סיכומי הצדדים.

הצדדים גרושים ולהם שתי בנות בגילאי שבע ועשר.

בית הדין קבע מזונות זמניים ביום כ"ח באדר א התשע"ט (05/03/2019) כדלקמן:

בית הדין מחייב את האב לשלם לאשה מזונות זמניים עבור שתי הבנות בסך 4,500 ₪ לחודש החל מהגשת התביעה בתאריך 31/01/2019.

סכום זה כולל את כל ההוצאות כולל מדור.

בהחלטה נוספת לאחר מכן נוספו גם מחצית הוצאות חינוך.

לאחר דיון נוסף ביום ג' בשבט התש"פ (29/01/2020) ניתנה ההחלטה כדלהלן:

הצדדים התגרשו היום בבית הדין.

נותר לדיון נושא מזונות שתי הבנות הקטינות.

כיום קיימת החלטה למזונות זמניים עבור שתי הבנות בסך 4,500 ₪ לחודש ועוד מחצית הוצאות חינוך.

באת כח האב העלתה היום את טיעוניה שיש להפחית את דמי המזונות משני טעמים, האחד בגלל הכנסותיה הגבוהות של האם לעומת הכנסות הפחותות מכך של האב, וכפי המפורט בפרוטוקול.

הטעם השני הוא בגלל שינוי משמעותי בזמני השהיה. לדבריה הבנות נמצאות על פי החלטת בית המשפט עם האב כמחצית הזמן.

באת כח האשה הציגה תמונה הפוכה לחלוטין באשר לנתוני ההכנסות של הצדדים. ובאשר לזמני שהיה היא טוענת שהבנות עם האב חמש לילות בשבועיים כך שהם עם האם כמעט פי שניים מאשר עם האב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין לא נתקל עד כה בהצגת נתונים כה קוטביים בין שני צדדים. כאשר באת כח האב טוענת שלאשה הכנסות פי שניים וחצי מהאב, ובאת כח האשה טוענת שהאב משתכר פי שניים מהאשה.

משכך לצורך חקר האמת נדרשים הצדדים להגיש בתוך 14 ימים את כל הנתונים בשקיפות מלאה. חשבונות בנקים וחברות אשראי ותלושי משכורת לששת החודשים האחרונים, כן חוזי שכירות לדירות שהם משכירים ולדירות שהם שוכרים.

על כל צד להעביר את כל המסמכים לצד השני כדי לאפשר תגובה בתוך עשרה ימים נוספים.

בית הדין קובע דיון נוסף ליום רביעי כ"ח ניסן תש"פ 22/04/2020. הדיון נקבע בתיאום בין באי כח הצדדים בתום הדיון.

בשלב זה ישאר חיוב המזונות על כנו. אם יתברר כי הנתונים שהציג הבעל הם הנכונים, ישקול בית הדין להפחית את דמי המזונות רטרואקטיבית.

לאחר דחיות רבות התקיים הדיון והצדדים הגישו סיכומיהם.

סיכומי האב

1. לדבריו בפסק דין של בית המשפט למשפחה (מה-20/12/20) נקבעו דברים ברורים בעניין נתוני השכר של הצדדים. בית המשפט קובע לפי טענתו שאין הפרשי השתכרות בין הצדדים.

2. לטענתו האם מסתירה גמלת נכות שלה בסך 5,000 ₪.

3. לדבריו האם העלימה קצבת תלויים של 1,900 ₪ לחודש. כך גם יש לה בן זוג שמסייע לה.

4. לטענתו האם משקרת שיש צו הריסה על דירה בבעלותה, ולא כך הוא. על כן יש לה גם הכנסה משכירות בסך 6,400 ₪. בעוד לאיש יש דירה שההכנסה ממנה עומדת רק על 3,000 ₪.

5. בית המשפט גם קבע משמורת משותפת מליאה של הבנות. ההחלטה על המזונות ניתנה כשהבנות היו אצל האם והיו מתחת גיל שש, כיום השתנה כל זה.

6. האב טוען שיש להפחית את מרכיב המדור בתשלומי המזונות שהרי לאם יש דירה בבעלותה ללא משכנתא, ואף שהיא מעדיפה להשכיר אותה ולהרוויח את העודף של ההשכרה מעל דמי השכירות שלה הרי שזו החלטתה האישית והאב אינו צריך לשאת בשכירות.

לסיכום הוא מבקש הפחתה מוחלטת של כל המזונות וזאת רטרואקטיבית מ-2019 מאז החלו הבנות לדבריו לישון אצלו.

סיכומי האם

א. האם פותחת בכך שהיא מראש ביקשה סכום גבוה יותר של מזונות, ומלינה שהאב ומייצגיו מנעו קיום דיון ראוי. ואף לא נתקיימו חקירות של האב באשמתו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ב. מאריכה בהבאת היסודות ההלכתיים של דיני המזונות, לפי גיל הקטינות ובהתייחסות לפסיקת בג"ץ ולדבריה לפי המקובל בבתי הדין הרבניים, לדבריה, יש חיוב על האב גם במשמורת משותפת ובוודאי בבנות בגיל כה צעיר.
- ג. הכנסות האב לדבריה עומדות על כ-15,000 ₪ נטו משכר עבודה.
- ד. בנוסף יש לאב דירה מפוצלת ומושכרת ב-7,000 ₪. על הדירה אין משכנתא. הוצג דו"ח חוקר שהדירה מפוצלת.
- ה. לדבריה האיש אמנם הציג חוזה שכירות על סכום נמוך אבל זהו חוזה שנחתם מספר ימים אחרי הדיון והוא פיקטיבי.
- ו. בנוסף, לטענתה לצדדים היה חשבון משותף בארה"ב שבו היו סכומים גדולים והאב משך את רובם לעצמו.
- ז. ההוצאות שלו קטנות והוא נסמך על שולחן הוריו.
- ח. לא הציג הוכחות על פיטוריו וכן לא הציג נתונים על פיצויי פיטורין.
- ט. חוזרת ומרחיבה בעניין צורכי הבנות. וכן מפרטת צורכי חנוך והוצאות רפואיות.
- י. בעניין המדור לגבי הדירה שבבעלותה מדובר בדירה של 2.5 חדרים ואין אפשרות לאם לגור בה עם הבנות.
- יא. הכנסות האם- משכורת האם היא 10,500 נטו משפטי ו-9,500 ₪ לבנק (ציטוט מהסיכומים).
- יב. קצבת ביטוח לאומי 1,529 ₪ וקצבת ניידות 684 ₪. היא לא מקבלת קצבת תלויים. היא מכחישה שיש לה בן זוג.
- יג. מציגה מסמכים בעניין הוראות העיריה למנוע השכרת הדירה שבבעלות האשה לשני דיירים.
- יד. היא טוענת שפסק הדין של בית המשפט הוא מוטעה, הגישו עליו ערעור ואין לקבל אותו.
- טו. חלוקת זמני השהות אינה מצדיקה שינוי במזונות שכן ההוצאות על הבגדים ומדור נותרו כפי שהן.
- טז. היא גם דוחה את האפשרות להחלה רטרואקטיבית. ומאידך תובעת גם הגדלה של המזונות.

דיון והכרעה

- אכן מקרה חריג למדי לפנינו בו טענות הצדדים בכל תחום הפוכות אחד מדברי השני באופן קיצוני, כך גם נוספו טענות נוספות ויש צורך לברור את הבר מן התבן. אולם האמת תורה דרכה. כאמור אנו עוסקים במזונות של שתי בנות שנמצאות במשמורת הקרובה למשותפת. ראשית נבחן את הכנסות הצדדים.
- האב השתכר כ-15,000 ₪ נטו מעבודתו בתחום ההייטק, כך גם בבעלותו דירה. לדבריו הוא פוטר מהעבודה והוא מציג אישור לכך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האם משתכרת כ-9,500 ₪ ובנוסף יש לה קצבת ביטוח לאומי בסכום של כ-2,100 ₪. בנוסף
בבעלותה דירה.

שני הצדדים נחלקים ביניהם כיצד הדירות שלהם מושכרות ובאיזה סכום.

לאחר עיון בטענות הצדדים נראה שצריך אפוא לדון במספר נקודות:

א. מזונות במשמורת משותפת או בזמני שהות שווים.

ב. חיוב מזונות על האב כאשר האם בעלת הכנסה גבוהה.

ג. חיוב מדור כאשר יש לאם דירה בבעלותה.

א. מזונות במשמורת משותפת או בזמני שהות שווים

שאלת יסוד במזונות היא על מי החיוב ומה ההשפעה שיש להיקף המשמורת.

בית הדין סבור שאין צורך לפתוח כל פסק דין במזונות מא"ב של ההלכה ולהאריך בדברים
ידועים ומוסכמים.

הלכה פסוקה היא שהאב חייב במזונות כפי הנאמר בשולחן ערוך (אבן העזר עא,א):

"חייב אדם לזון בניו ובנותיו עד שיהיו בני שש, אפילו יש להם נכסים שנפלו
להם מבית אבי אמם".

כפי המקובל החיוב נמשך עד גיל שמונה עשרה. היסודות לפסיקה זו כבר מושרשים היטב
בנוהג המקובל בבתי הדין הרבניים ועל פי התקנות.

ידועה לבית הדין הפסיקה החדשה הנוהגת בבתי המשפט למשפחה על פי בע"מ 919/15
ולפיה במשמורת משותפת בילדים מעל גיל שש אין האב חייב לשלם דמי מזונות לאשה עבור
הילדים, וכל אחד חייב לדאוג לכלכלתם בעת שהותם עמו/ עמה. אך ככלל בתי הדין לא שינו את
פסיקת ההלכה המקובלת בבתי הדין מאז ומעולם.

חיוב המזונות של האב עומד בעינו גם כאשר הילדים נמצאים מחצית מהזמן אצל, ואין בכך
כדי לפטור אותו ממזונותיהם כאשר הילדים אינם אצל.

יש מקום להתחשב בכך שהילדים נמצאים אצל האב זמן משמעותי, קרוב למחצית מהזמן,
ויש מקום להפחתת דמי המזונות עקב כך, שכן האם אינה זקוקה למלוא דמי המזונות כאשר הם
עמה רק מחצית הזמן.

ב. חיוב מזונות על האב כאשר האם בעלת הכנסה גבוהה

לגבי השאלה האם העובדה שהאב כעת מובטל לפי טענתו, משפיעה על גובה המזונות, בית הדין
סבור שבנידון דידן לנוכח הנתונים על פיהם האב הוא בעל נכסים ובבעלותו דירה, הרי שיש לו
מקור כספי איתן, חזקה עליו שאם הוא עבד קודם בחברת הייטק ובמשכורת גבוהה, מן הסתם
הדבר בידי למצוא מקום נוסף ולהמשיך ולכלכל את עצמו ואת ילדיו הרכים.

מאידך משכורתה של האם אינה משפיעה השפעה של ממש על גובה המזונות.

נכון הוא שיש סמך בחלק מהפוסקים להטיל את האחריות על המזונות גם על האם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראשיתה של מגמה זו כבר בקדמונים וזכר לה בהשגות הרמ"ך על הרמב"ם (אישות פרק כא הלכה יח), וענפיה בגדולי דייני זמנינו מרנן ורבנן הגרא"א שפירא זצ"ל והגר"ש ישראל זצ"ל שסברו שיש מקום לחייב גם את האם לשאת בצורכי הילדים מדיני צדקה.

אולם כל זאת כאשר האב אינו יכול לשאת במזונות אזי פונים לאם, הרמ"ך כתב את דבריו בייחס לדברי הרמב"ם שאם האב אינו זן את הילדים האם יכולה להשליך את הילדים על הציבור שיפרנס אותם, על כך משיג הרמ"ך שכופין את האם לפני שדורשים מהציבור לשלם. במקרה דנן כאמור לעיל האב יכול לשאת בהוצאות הבנות ובריווח.

ג. חיוב מדור כאשר יש לאם דירה בבעלותה

האב טוען שהאם היא בעלת דירה ויכולה לגור בה, והסיבה היחידה שהיא אינה גרה בה היא בגלל שהדירה מפוצלת והריווח על ההשכרה לטענתו כ-6,400 ש"ח והיא עולה על השכירות שהיא משלמת, האם טוענת שהדירה אינה ראויה למגוריה, וגם מכחישה את הפיצול ולדבריה העיריה הרסה זאת והיא מקבלת 3,500 ₪ שכירות בלבד.

נכון שלפי המקובל אין לחייב את האב בחיוב מדור כאשר היא מתגוררת בדירה ללא שכירות, בפועל האשה שלפנינו אינה מתגוררת בדירה בבעלותה, היותה בעלת רכוש אינו פוטר את האב מחיוב מזונות כפי שכבר נקבע לעיל, ובוודאי כאשר לפנינו טענה שהדירה כלל אינה מתאימה למגוריה עם הילדים.

יש מקום להרחיב בנקודה זו ונוסיף בזה דברים.

השאלה העקרונית העומדת לפנינו בעניין זה היא בעניין חיוב מדור כאשר יש מדור משל עצמה, האם האב חייב במדור במקרה זה.

בעניין זה ניתן פסק דין מקיף בבית הדין בפתח תקוה (1097392/6) שבו נחלקו הדעות ולדעת הרוב יש לפטור את האב. הרה"ג הרב יגאל לרר והרב בן ציון הכהן רבין בדעת הרוב, והרב אריאל ינאי. לאחר מכן הגיעו הדברים לבית הדין הגדול (תיק 1224354 לא פורסם) ובהרכב הרה"ג הראשון לציון הרב יצחק יוסף, הרב יצחק אלמליח והרב מיכאל עמוס נתקבלה דעת המיעוט לחייב את האב במדור.

לנוכח חשיבות הדברים, והיות ופסק הדין של הערעור לא פורסם, נסקור את עיקרי הטענות בעניין ונוסיף את דעתנו בעניין דידן.

הרב לרר: לפי הפוסקים שחיוב מזונות ומדור מעל גיל שש הוא מדין צדקה, אם האם נתנה לילדים מדור אין לחייב את האב בתשלום על כך, בפרט שלה יש לה דירה ולו אין, הרי שהיא עשירה ממנו, והיא גם חייבת במתן צדקה לילדים.

אמנם יש פוסקים שזהו חיוב מן הדין אך אז יש לדון בדין "זה נהנה וזה לא חסר", כלומר מי שמתגורר בדירה שאינה עשויה להשכרה של חבירו אינו חייב לשלם לו דבר (שו"ע חושן משפט שסג,ו), אמנם נפסק בשולחן ערוך שאם יש חיסרון אפילו חיסרון מועט בדירה ("שחרורייתא דאשיתא"), הדבר מחייב בתשלום. עם זאת היות והאם ביקשה שהילדים יגורו עמה הרי שהיא לא רואה בבלאי של הדירה חיסרון, והוא אף מוסיף ומחדש שיש בזה דין "זה נהנה וזה נהנה" שכן האם גם היא נהנית מהמגורים של הילדים עמה ואין מקום לחייב את האב לשלם לאם על הנאתה.

אמנם הוא מעיר שיש בעניין מחלוקת הפוסקים ולדעת רוב הראשונים גם אם בעל הדירה נהנה מהשימוש אם נוצר חיסרון על הדייר לשלם על המגורים. אך לדעתו היינו דווקא בתועלת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מעצם המגורים בדירה, אך אם מדובר בתועלת אחרת ומשמעותית כגון לאם שרוצה במגורי ילדיה עמה, הרי שכולם יודו שאין לחייב את המשתמש בתשלום.

כך גם ציין לדברי הרמ"א (חו"מ רסג,י): "האומר לחבירו דור בחצירי אינו צריך לשלם לו שכר".

ואף שהרמ"א פסק (שם ו) ש"לא יכול לכופו לכתחילה שיניחנו לדור בו" כלומר אין לכפות אדם שיהנה אחרים מנכסיו גם אם הוא לא חסר כלל.

מכל מקום היות והאם דורשת משמורת הרי שהיא רוצה את המגורים ואין לחייב את האב בכך.

הרב בן ציון רבין הצטרף לדברים והוסיף שהיות ויש מחלוקת האם חיוב המדור הוא צדקה או חיוב גמור הרי שזו ספק תקנה ואין להוציא ממון.

הרב אריאל ינאי חלק עליהם ולדעתו יש לחייב במדור. הוא מציין להלכה הידועה שעל האב לשלם לאם שכר הנקה (אבן העזר פב, ה) ועל כן ברור שהיא יכולה לדרוש גם דמי מדור עבורם ממנו. כך גם מאריך בעיון בדיני "זה נהנה וזה לא חסר".

בבית הדין הגדול נתקבלה דעת הרב ינאי מהנימוקים הבאים:

- א. המגורים של הילדים עם האם בוודאי נחשבים "זה חסר" שהרי יש צפיפות בבית.
- ב. אין זה דומה למי שגר בדירה ריקה, כאן הילדים חיים עם בעל הדירה.
- ג. טובת הילדים שיהיו אצל האם ולא רק על פי רצונה וטובתה.
- ד. היום גם בבתי ישינים יש הקפדה על התחזוקה, ומגורים בבית מחסירים אותו כפי שהיו מחסירים פעם בבתי חדשים.
- ה. אין להחשיב את ההנאה של האם כתמורה שהיא מקבלת מהאב אלא גם האם היא בגדר "זה נהנה וזה לא חסר" שהיא נהנית מההחלטה שהילדים יהיו אצלה בעוד האב אינו מפסיד מכך דבר.
- ו. מסתמכים על ההלכה שהאב חייב לשלם לאם שכר הנקה למרות שהיא בלאו הכי מניקה מעצמה את הילד.
- ז. האם חסירה בכך שהיא גרה בדירה גדולה יותר עבור הילדים.
- ח. לא שייך לומר "כופין על מידת סדום" כלפי האם שזהו הנימוק לפטור מתשלום את מי שנהנה ולא חסר שהרי כאמור האם כן חסירה, וגם לשיטות שאם הדר בבית מהנה את בעל הבית יש לפטור אותו מתשלום כאן שהאם עצמה מתגוררת בבית אין לה בכך כל תועלת.
- ט. ככל שהאם מכאן ולהבא תובעת תשלום בוודאי היא זכאית לכך כפי שבעל בית שאומר לאדם צא מהבית אם אינו חסר חייב לצאת או לשלם שכר דירה.
- י. בנוסף יש לחייב את האב לשלם לאם היות והיא מהנה אותו וככל אדם המהנה את חבירו (שו"ע חו"מ רסד,ד).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יא. גם אם החיוב הוא מדין צדקה בית דין כופים על כך, ועל כן אין כאן ספק בתקנה. מסקנת הדברים ברורה ומתקבלת, שככל והאם היא בעלת דירה והילדים מתגוררים בדירתה יש לה את הזכות לדרוש מהאב תשלומי מדור.

נציין שבמקרה דנן נראה שאין כלל מקום לספק שהועלה בדברי בית הדין האזורי שמא לפי הצד שהחיוב הוא מדין "צדקה" האב לא יישא במדור עקב מצבו הכלכלי, שכן במקרה דנן האב הוא בעל ממון ודירה בעצמו ואין ספק שעיקר החיוב הוא עליו.

כאמור לפי דברי בית הדין הגדול עולה שבוודאי אין להתחשב באם כמי שמהנה את האב ואינה חסירה, ועל האב לשאת בהוצאות המגורים של הילדים בבית האם ולשלם מדור על כך.

לטעמנו אין להסיק מכך למקרה שבו האם נותנת מדור לילדים בבית ששייך לה ואינה תובעת מדור מהאב. שכן נראה שיש חיוב מדור רק אם היא תובעת תשלום על כך, היות ותנאי יסודי בדיני "נהנה" הוא שתהיה כוונה של גורם ההנאה לדרוש שכר על כך (ראה נתיבות המשפט יב, ביאורים ס"ק ה).

נעיר בשולי הדברים לפסק דין של בית הדין הגדול נוסף מפי כתבו של הרה"ג ציון לוז שליט"א שמצוטט בפסק דין נתניה (מספר תיק 1197595/6) ולפיו ככל שאם מתגוררת בבית הוריה עם הילדים ואין תביעה מההורים לשלם על כך, פשוט שאין חיוב במדור, ורק אם יש תביעה וחזקה שכירות בין האם להורים יש לחייב את האב בתשלום, אמנם באותו פסק מאריך הרה"ג פנחס מונדשיין להשיג על הדברים אך נראה בבירור שדברי הרב לוז צודקים בבסיסם, כאשר האם נהנית ממדור של צד ג' ואין לה כל הוצאה על כך בוודאי אין לחייב את האב לשלם על כך, ואילו כאשר יש דרישת תשלום הרי שהאב מחוייב בתשלום. לעומת זאת כאשר הילדים מתגוררים אצל האם עצמה בדירתה הרי שהיא יכולה לדרוש על כך תשלום ואין צורך בהוכחה שיש לה הוצאות על כך אלא היא אינה חייבת לשאת בעלות המדור לילדים.

על כן גם אם הייתה האם מתגוררת בביתה היה מקום לחייב במדור, כאן האם אינה מתגוררת בביתה ולטענתה גם אינה יכולה להתגורר בבית השייך לה, ועל כן ברור שהאב חייב בהוצאות המדור.

הערת הרב ישראל שחור: כאשר למקרה שהילדים גרים בדירת האם, עדיין יש לעיין האם ניתן לחייב את האב בתשלום עבור מדור, וכפי שרואים אנו שאין דעה אחידה בין הדיינים בשאלה זו, כל עוד אין ראייה מכרעת, נראה שלא ניתן להוציא ממון מהאב. ואם שילם עד כה לא ניתן לחייב את האם להחזיר לו על מה שכבר שילם. אולם זה לא רלוונטי להחלטה זו שכן בנידון שלפנינו לאם דירה קטנה שאינה ראויה למגוריה ומגורי הבנות, ולכן בדין שכרה דירה ראויה למגוריהם, ועל כן יש לחייב את האב בתשלום מדור לבנות כמקובל.

משכך, אני מצטרף לפסק דין זה.

מסקנה

בית הדין סבור אפוא שיש לחייב מזונות ומדור על פי התחשיב הבא:

1. דמי מזונות 1,000 ₪ לכל בת לחודש, מתוך התחשבות בהיקף נרחב של שהות הבנות אצל האב, סך הכל 2,000 ₪.
2. ארבעים אחוזים מדמי מדור העומדים על 5,000 ₪ הם: 2,000 ₪.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

פסק דין

א. האב ישלם לאם דמי מזונות ומדור סך של 4000 ₪ ובנוסף יחויב במחצית הוצאות חינוכיות ורפואיות חריגות.

ב. תוקף ההחלטה החל מתאריך 01.05.2021.

ג. ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ב' באב התשפ"א (11/07/2021).

הרב נפתלי הייזלר

הרב דניאל כ"ץ

הרב ישראל שחור

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה